

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Mieczysława Tabora,

w sprawie **V. M.**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 264 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 lutego 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Rejonowego

z dnia 11 października 2011 r.,

1. uchyla zaskarżone postanowienie w części co do umorzenia wykonania kary grzywny i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu do dalszego prowadzenia,

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat A. B.-S. prowadzącej Kancelarię Adwokacką kwotę 738 złotych , w tym 23% VAT tytułem obrony w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 18 listopada 2010 r., uznał V. M. za winnego przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 264 § 2 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za przestępstwo to wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz, na podstawie art. 71 § 1 k.k. karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Sąd zaliczył na

poczet orzeczonej kary grzywny okres rzeczywistego pobawienia wolności oskarżonego w okresie od dnia 2 sierpnia 2010 r. do dnia 27 sierpnia 2010 r. i uznał tym samym grzywnę za wykonaną w wymiarze 1000 złotych. Ponadto w wyroku zasądono od oskarżonego na rzecz Skarby Państwa koszty sądowe w kwocie 670 złotych, w tym opłatę w wysokości 580 złotych.

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 11 grudnia 2010 r.

Wobec V. M. toczyło się równoległe postępowanie o ekstradycję do Federacji Rosyjskiej, której skazany jest obywatelem. W styczniu 2011 r. został on przekazany władzom rosyjskim.

W toku postępowania wykonawczego w odniesieniu do wyroku Sądu Rejonowego z dnia 18 listopada 2010 r., sąd ten w dniu 11 października 2011 r. wydał postanowienie, którym na podstawie art. 51 k.k.w. umorzył skazanemu grzywnę w kwocie 3000 złotych i koszty sądowe w kwocie 670 złotych, podnosząc w uzasadnieniu, że V. M. wydany został władzom rosyjskim, nie posiada w Polsce żadnego majątku, a dochodzenie nieuiszczonych należności w drodze egzekucji byłoby niecelowe i nieskuteczne. Postanowienie to nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne z dniem 9 grudnia 2011 r.

Kasację od tego postanowienia wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył postanowienie na niekorzyść V. M. i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa procesowego – art. 92 k.p.k., polegające na pominięciu przez sąd, wynikającej z materiału dowodowego i mającej znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności co do wydania postanowienia o zabezpieczeniu na mieniu V. M. kwoty 4000 złotych na poczet grożącej mu kary grzywny i przekazania powyższej kwoty do depozytu sądowego i w konsekwencji błędnym przyjęciu, iż wykonanie orzeczonej prawomocnym wyrokiem grzywny jest niemożliwe, w następstwie czego doszło do wadliwego umorzenia skazanemu grzywny w oparciu o art. 51 k.k.w., pomimo braku spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońca V. M. wniósł o jej pozostawienie bez rozpoznania, a ewentualnie, przy uznaniu dopuszczalności kasacji, o jej oddalenie, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przed merytorycznym rozpoznaniem kasacji stwierdzić należy, że nie można podzielić zawartej w odpowiedzi na kasację argumentacji obrońcy skazanego, dotyczącej niedopuszczalności kasacji Prokuratora Generalnego i konieczności pozostawienia jej bez rozpoznania. Kasacja wnoszona na podstawie art. 521 k.p.k. ma wyjątkowy status w stosunku do kasacji wnoszonych przez strony, które i tak są środkami zaskarżenia o nadzwyczajnym charakterze. Kasacja wnoszona na podstawie art. 521 k.p.k., w odniesieniu do której używa się zresztą określenia kasacja nadzwyczajna, może być bowiem wniesiona od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie. Kasacji tej nie dotyczą ograniczenia wskazane w art. 523 § 2 i 3 k.p.k., może być także wniesiona od orzeczenia, a więc zarówno wyroku, jak i postanowienia wydanego przez sąd pierwszej instancji, które nie były poddane kontroli odwoławczej; pozostałe kasacje mogą być wniesione jedynie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie.

Rozpoznawana kasacja wniesiona została od prawomocnego postanowienia wydanego przez sąd, rozważenia wymaga zatem jedynie to, czy przedmiotowe orzeczenie sądu jest orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 521 k.p.k. Orzeczeniami kończącymi postępowanie są zaś nie tylko wyroki i postanowienia rozstrzygające w przedmiocie głównego nurtu postępowania, a więc m. in. wyroki skazujące, uniewinniające lub postanowienia o umorzeniu postępowania. Kończą postępowanie także prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii, powodując trwałе skutki. Dotyczy to także w ograniczonym zakresie postępowania wykonawczego. Postanowienia wydawane w tej fazie postępowania podlegać mogą kontroli kasacyjnej jedynie w trybie przewidzianym w art. 521 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2010 r., III KZ 90/10, R-OSNKW 2010, poz. 2206). Przyjmuje się, że w odniesieniu do postanowień wydawanych w toku postępowania wykonawczego kasacja nadzwyczajna przysługuje wówczas, gdy są to postanowienia powodujące trwałе przekształcenie kary, to jest sposobu lub trybu jej wykonywania, które jednocześnie nie podlegają korygowaniu na podstawie art. 24 k.k.w. Prawomocne postanowienie o umorzeniu grzywny wymierzonej skazanemu ma w sobie ten element trwałości, postanowienie to powoduje bowiem, że kara grzywny wymierzona skazanemu nie będzie wykonywana. Jednocześnie orzeczenie to nie może podlegać zmianie w trybie przewidzianym w art. 24 k.k.w. Sąd podjął zresztą

próbę zmiany swego postanowienia w ten sposób i na skutek zażalenia wniesionego przez obrońcę skazanego, wydane na podstawie art. 24 k.k.w. postanowienie zostało uchylone, sąd odwoławczy zasadnie bowiem wskazał przesłankę, której spełnienie jest konieczne dla zmiany lub uchylenia wcześniej wydanego postanowienia. Jest to ujawnienie się nowych lub poprzednio nie znanych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. W sprawie V. M. nie doszło do takiego ujawnienia, okoliczności związane z zabezpieczeniem kary grzywny wynikały bowiem z dokumentów zawartych w aktach sprawy. Potencjalna możliwość zmiany bądź uchylenia postanowienia o umorzeniu grzywny na podstawie art. 24 k.k.w. nie niweczy, wbrew twierdzeniom obrońcy, cechy trwałości tego postanowienia, jako orzeczenia kończącego postępowanie. Możliwość przewidziana w art. 24 k.k.w. zachodzi bowiem wyłącznie wtedy, gdy już po wydaniu orzeczenia powstaną fakty istotne dla rozstrzygnięcia lub gdy okoliczności te istniały wprawdzie wcześniej, ale nie były znane sądowi i ujawniły się po wydaniu postanowienia. W innych przypadkach, a więc na przykład w przypadku wadliwości postanowienia lub zmiany stanu prawnego sprawy nie można korzystać z możliwości przewidzianej w omawianym przepisie, a postanowienie wydane w postępowaniu wykonawczym pozostawać będzie trwale w obrocie prawnym, chyba, że wniesiony zostanie od niego nadzwyczajny środek zaskarżenia. Tak zaś stało się w przedmiotowej sprawie. Dla oceny dopuszczalności kasacji w tej sprawie nie ma przy tym znaczenia fakt, że prokurator nie wniósł zażalenia na postanowienie sądu o umorzeniu grzywny. Uznać zatem należy, że dopuszczalne jest wniesienie na podstawie art. 521 k.p.k. kasacji od wydanego w postępowaniu wykonawczym postanowienia o umorzeniu grzywny (zob. Z. Hołda, K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Gdańsk 2005, s. 43).

Na wstępie rozważań, dotyczących zasadności wniesionej przez Prokuratora Generalnego kasacji przypomnieć trzeba, że w toku postępowania przeciwko V. M. doszło najpierw do tymczasowego zajęcia mienia ruchomego podejrzanego w postaci 40 banknotów po 100 złotych (k. 29 akt), następnie do wydania w dniu 4 sierpnia 2010 r. przez prokuratora postanowienia o zabezpieczeniu na mieniu podejrzanego kwoty 4000 złotych na poczet grożącej mu kary grzywny lub świadczenia pieniężnego (k. 53). Sam podejrzany oświadczył, że chce, aby zabezpieczone pieniądze przeznaczone zostały na wykonanie kary (k. 30). Wreszcie, zabezpieczona kwota przekazana została do dyspozycji sądu (k. 100

akt). Wszystkie te okoliczności nie zostały dostrzeżone, a więc doszło do ich pominięcia, przez sąd wydający zaskarżone kasacją postanowienie o umorzeniu grzywny i kosztów sądowych. Tym samym sąd ten rażąco naruszył przepis art. 92 k.p.k., znajdujący zastosowanie w toku przedmiotowego postępowania w związku z art. 1 § 2 k.k.w. Nie wziął bowiem pod uwagę całokształtu okoliczności ujawnionych w postępowaniu, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Wpływ tego uchybienia na treść postanowienia jest oczywisty.

W tym stanie rzeczy konieczne stało się uchylenie zaskarżonego kasacją postanowienia. Kasacja Prokuratora Generalnego została przy tym wniesiona na niekorzyść skazanego. W tej sytuacji, biorąc pod uwagę treść art. 536 k.p.k., niezbędne było ściśle określenie granic zaskarżenia i podniesionych w kasacji zarzutów. Uważna lektura zarzutu kasacji, a także uzasadnienia tego środka zaskarżenia prowadzi do wniosku, że Prokurator Generalny wskazał na naruszenie prawa jedynie w odniesieniu do kary grzywny, nie kwestionując umorzenia kosztów sądowych, o którym mowa w zaskarżonym postanowieniu. Co więcej, w wydanym w dniu 4 sierpnia 2010 r. postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym (k. 54 akt) mowa jest o zabezpieczeniu na poczet grożącej kary grzywny lub świadczenia pieniężnego, nie zaś o zabezpieczeniu innych należności sądowych, w szczególności kosztów. Wobec powyższego kasacja Prokuratora Generalnego została uwzględniona jedynie w odniesieniu do kary grzywny i w tym tylko zakresie sprawę przekazano do ponownego rozpoznania, w trakcie którego sąd uwzględnić powinien okoliczności związane z dokonaniem zabezpieczeniem majątkowym.